

Asia: VN/5716/2022

Luonnos hallituksen esitykseksi kirjanpitolain ja tilintarkastuslain 3 luvun muuttamisesta sekä valtioneuvoston asetukseksi tuloverokertomuksen sisällöstä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

XBRL Suomen lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi kirjanpitolain ja tilintarkastuslain 3 luvun muuttamisesta

Tämän lausunnon on antanut XBRL Suomi (jäljempänä konsortio). Lausunto on katselmoitu jäsenistön toimesta. Finanssiala ry, Patentti- ja rekisterihallitus, Finanssivalvonta, Verohallinto sekä PwC jättäytyvät pois konsortion lausunnosta, sillä nämä organisaatiot antavat oman lausunnon tästä kokonaisuudesta.

XBRL Suomi kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksille koskien kirjanpitolain ja tilintarkastuslain muuttamista. XBRL Suomi yhdessä jäsenistönsä kanssa on edistänyt sähköisen talousraportoinnin käyttöönottoa jo kymmenen vuoden ajan ja on ollut hienoa seurata Suomen edistymistä digitalisaation saralla. Uudet lakimuutokset ovat odotettuja ja tärkeitä edistysaskelia tällä digitalisaation polulla, missä Suomi on jo ansiokkaasti menestynyt muutoin, mutta sähköisen raportoinnin osalta jäänyt hieman jälkeen verroikeistaan.

XBRL Suomi pitää uusia lakimuutoksia oikeansuuntaisina ja yleisesti ottaen kannatettavina. Lakimuutoksen perusteluissa ansiokkaasti esitellään sähköisen talousraportoinnin hyödyt ja niiden saavuttamisen edellytyksenä on luonnollisesti sähköisen raportoinnin laajamittainen käyttöönotto. XBRL Suomi on seurannut läheltä kansainvälistä kehitystä sähköisen talousraportoinnin käyttöönotosta ja havainnut, että useimmat menestykselliset raportointiohjelmat perustuvat lakisäätöiseen raportointipakkoon. Luonnoksessa esitetty digivelvoite on siis tärkeä askel kohti laajamittaisempaa sähköistä talousraportointia Suomessa.

Lausunnot koskien maakohtaisten tuloverojen julkistamisdirektiiviä

Tietojen julkistaminen

Tietojen automatisoidun hyödyntämisen mahdollistamiseksi XBRL Suomi ehdottaa, että tiedot raportoitaisiin (ainakin Suomessa) XBRL tai inline XBRL-muotoisena. Toivotuin ratkaisu olisi käyttää koko EU-alueella samaa taksonomiaa tähän käyttötarkoitukseen, sillä raportoitava tietosisältö on direktiivin määrittämä ja siten sama kaikkialla. Näin mahdollistettaisiin tehokas tiedonvaihto eri maiden viranomaisten sekä muiden tiedontarvitsijoiden hyödyksi.

Lausunnot koskien digimuotoista tilinpäätöstä

Tilinpäätösten digitaalinen rekisteröinti

Nykyiseen käytäntöön raportoida tilinpäätös liitteenä veroilmoituksen yhteydessä liittyy monia ongelmia, joita oli esitetty tekstissä. Usein nämä "tilinpäätöksinä" annettavat liitteet eivät ole vahvistettuja tilinpäätöksiä, sillä veroilmoitus tulee antaa toisinaan ennen tilinpäätöksen valmistumista. Tällöin tämän suoran ilmoituskanavan kautta Kaupparekisteriin kulkeutuu julkiseksi vahvistamattomia tilinpäätöksiä ja ajoittain myös muita asiaan kuulumattomia tiedostoja.

XBRL Suomi ehdottaa, että jatkossa tilinpäätöksiä raportoidaan ainoastaan sille viranomaiselle, joka valvoo niiden raportointia, eli Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Suljettu tai avoin raportointi sekä raportoinnista aiheutuva hallinnollinen taakka yrityksille

XBRL-taksonomialla määritetään tietosisältö tuotettavalle tiedolle (esimerkiksi tilinpäätöksille Suomessa SBR-taksonomian avulla). Raportoinnin käytäntöönpanossa tulee tehdä päätös, sallitaanko käyttäjäkohtaiset taksonomialaajennokset raportoinnissa. Puhutaan niin sanotusta suljetusta raportoinnista, kun raportoiva taho voi sisällyttää ainoastaan taksonomian ennalta määrittämiä tietoja raportille; ja avoimesta raportoinnista, kun raportoiva taho saa luoda omia taksonomialaajennoksia ja siten sisällyttää myös muuta tietoa raportille.

Suljetun raportoinnin tapauksessa on mahdollista, että tietoja tuotetaan suoraviivaisesti taloushallinnon järjestelmistä ainakin päälaskelmien tasolla, eikä rakenteisen tiedon tuottamiseen

välttämättä tarvita lainkaan ihmistä. Tällöin myös sähköisen raportoinnin hallinnollinen taakka rajoittuu lähinnä käytettävän ohjelmiston sisäiseen kehitykseen eikä suoraan aiheuta kustannuksia raportoivalle yrityksille.

Avoimen raportoinnin vaihtoehto edellyttää raportoinnissa käytettävältä järjestelmältä erityisiä XBRL-kyvykkyyksiä verraten suljettuun raportointimalliin. Mikäli rakenteisen raportoinnin vaade koskee myös liitetietoja tarkkuustasolla, jonka mukaisia tietoja ei ole suoraan saatavissa taloushallinnon järjestelmissä, tarvitaan niin ikään kehittyneempiä XBRL-kyvykkyyksiä raportin tuottamiseksi. Puhutaan yleisesti niin sanotusta tägäyksestä, missä käyttäjä yhdistää taksonomian tietomäärittäjiä raportoitavaan tietoon tähän tarkoitettuun ohjelmiston avulla tai muulla tavoin tuottaa XBRL-merkinnöin esitettyä tietoa. Tämä on tyypillisesti käsin sovelluksessa tehtävää työtä, mutta jo tehty työ on mahdollisesti hyödynnettävissä seuraavan vuoden raportoinnissa.

Julkisesti listattujen yhtiöiden ESEF-raportoinnissa on kyseessä avoin raportointimalli. Lähes kaikki yritykset tuottavat taksonomialaajennoksia raportoitavaan sisältöön. Tähän soveltuvia XBRL-raportointisovelluksia on markkinoilla useita ja ESMA on selvittänyt sekä niiden lisenssien hankintahintoja sekä tägäyksen kustannuksia.

Kirjanpitoasetuksen antama mahdollisuus lisätä eriä tuloslaskelmaan ja taseeseen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi edellyttää avoimen raportoinnin käytäntöä. Tämä on hyvä tiedostaa hallinnollisen taakan kustannusarvioita laadittaessa. On oletettavaa, että suurin osa pienistä yrityksistä pitäytyy perus tuloslaskelman- ja taseen kaavoissa eikä liitetietoja ole laajasti, jolloin rakenteisen tilinpäätöksen tuottaminen voidaan toteuttaa automatisoidusti taloushallinnon järjestelmästä. Sen sijaan hieman suuremmille yrityksille raportointi voi vaatia enemmän työtä rakenteisessa mallissa, mikäli peruskaavoista poiketaan ja mikäli liitetietojen yksityiskohtainen tägäys vaaditaan.

Avoimen raportoinnin tapauksessa yrityksiä tarvitsee valistaa aiheesta kohtalaisesti samaan tapaan kuin ESEF:n käyttöönoton yhteydessä. Tähän tarvittaneen myös enemmän siirtymäaika.

XBRL Suomi ehdottaa, että lakiesitykseen sisällytetään maininta tägäysvaateen laajuudesta (eli kuinka suuri osa tilinpäätöksen sisällöstä tulee ilmaista XBRL-merkinnöin, karkeasti ottaen vaihtoehdot ovat:

- päälaskelmat,
- päälaskelmat ja liitetiedot blokkitägein tai
- päälaskelmat ja liitetiedot tarkalla tasolla.

Lisäksi tulee huomioida miten tulisi toimia konsernitilinpäätöksen tapauksessa sekä listayhtiöille, jossa konsernin päälaskelmat merkitään ESEF-taksonomian mukaisesti, mutta emoyhtiön laskelmat

ovat FAS:n mukaan laadittuja (SBR-taksonomian mukaisesti merkittäviä). Inline XBRL mahdollistaa kahden taksonomian hyödyntämisen yhden raportin sisällä. On tärkeää välttää vähintäänkin kahden erilaisen tilinpäätösraportin tuottaminen listayhtiöille. Olisi myös hyvä saada ESEF-tilinpäätökset Kaupparekisteriin niin, että yhdestä paikasta löytää kaikkien suomalaisten yritysten tilinpäätösaineistot.

Raportointimenettelyn määrittely aikaisessa vaiheessa on tärkeää niin raportoiville yrityksille kuin ohjelmistotaloillekin, jotta tarvittavat hankinnat ja resurssoinnit voidaan tehdä hyvissä ajoin. Päätöksillä on suuri vaikutus muun muassa siihen tarvitseeko yrityksen hankkia erillinen raportointisovellus tai tarvitseeko nykyisten taloushallinnon järjestelmien tuottaa XBRL-rajapinta, mikäli raportointi suoraan näistä järjestelmistä olisi mahdollista.

XBRL Suomi ehdottaa, että lähdetäisiin liikkeelle päälaskelmien sekä liitetiedoista henkilöstön lukumäärän tägäysvaateella. Henkilöstön lukumäärä on monelle tiedonhyödyntäjälle sekä myös viranomaisille tärkeä tieto, mikä olisi hyvä saada automatisoidusti luettua tilinpäätöksestä. Muutaman vuoden siirtymäajalla tägäysvaadetta voi laajentaa hiljalleen muihin liitetietoihin.

Raportoinnin käyttöönotto eri kokoisille yrityksille

Esityksessä todettiin, että ensimmäinen osakeyhtiön tilinpäätös raportoitiin PRH:lle onnistuneesti noin kolme vuotta sitten. Vaikka ohjelmistotalot ovat lähteneet hitaasti liikkeelle pakotteiden puuttuessa, on kokeiluja tehty vuosien varrella (2014->) useiden eri toimijoiden kanssa ja asian ympärillä on myös tehty paljon koulutusta sekä viestintää. XBRL ei siten ole uusi taloushallinnon alan ohjelmistotoimittajille. Ohjelmistot tuottavat rajapintoja eri tarkoituksiin ja esimerkiksi Verohallinnolle suuntautuvaan rakenteiseen raportointiin on jo vuosia aiemmin tuotettu rajapinta raportointiin, joten kyvykkyyksiä toisen samantapaisen rajapinnan rakentamiseen PRH:lle on oletettavasti jo valmiina.

Edellisessä luvussa esiteltiin mahdollisia haasteita raportointiin liittyen, jotka kohdistuvat pääasiassa isomman kokoluokan yrityksiin. Pienemmille yrityksille (joiden tilinpäätös tuotetaan yleensä taloushallinnon järjestelmästä) raportointi voidaan toteuttaa suoraviivaisemmin ilman, että varsinaisia yrityksiä jouduttaisiin valistamaan ja kouluttamaan aiheesta. Tämä oletama perustuu siihen, että taloushallinnon järjestelmä tuottaa pääosin tilinpäätöksen. Olisi hyvä pyrkiä toteutukseen, missä yrityksen näkökulmasta tiedot vain siirtyvät sähköisesti paperin sijaan, mikä on myös yritykselle itselleen helpompi raportointimuoto. Jo raportoidut rakenteiset tilinpäätökset PRH:lle ovat pääosin pieniltä yrityksiltä, joten tästä on myös kokemusta. Samoin toimitaan jo nykyisin esimerkiksi tulovero- ja ALV-ilmoitusten osalta. Yritys/kirjanpitäjä tuottaa ne järjestelmän avulla ja lähettää ne suoraan Verohallintoon rakenteisessa muodossa, eikä yritykseltä itseltään vaadita tuntemusta sen alla piilevästä teknologiasta (tunnus-tieto-pari formaatti).

Esitys koskee nyt vain 0,2%:a Suomen yrityskannasta. Isomman kokoluokan yritykset edustavat mielestämme ryhmää, joille raportointi on suhteellisesti työläin implementoida (sekä raportoivien

tahojen, että käytäntöönpaneuvien viranomaisten toimesta). XBRL Suomi ehdottaa, että käyttöönotto aloitetaan sen sijaan pienistä yrityksistä, jolloin kohtalaisen nopeasti saataisiin myös 99,8% Suomen yritysten tilinpäätöstiedoista hyötykäyttöön. Käyttöönotto tulisi ensikädessä tapahtua siten, että taloushallinnon järjestelmätoimittajat mahdollistavat tilinpäätöksen tuottamisen inline XBRL-muodossa niin, että käyttäjä (yrittäjä tai kirjanpitäjä) ei joudu perehtymään XBRL-määrittelyyn vaan ohjelmisto hoitaa tietojen rakenteistamisen. Näin on saatu onnistuneita käyttöönottoja esimerkiksi Tanskassa, Virossa ja Ruotsissa.

Niille yrityksille, jotka eivät käytä sähköisiä taloushallinnon järjestelmiä, on jo tarjolla ilmaistyykaluja inline XBRL-muotoisen tiedon tuottamiseen, esimerkiksi XBRL.fi-sivustolla ja Openfiling.info-sivustolla. XBRL Suomi ehdottaa, että viranomaisten taholta tarjotaan jonkinlainen ilmainen raportointisovellus yrityksille, joille raportointi rakenteisessa muodossa ei muutoin olisi mahdollista.

Raportoinnin käyttöönotto eri yhtiömuodoille

Esityksessä on mainittu osakeyhtiöt sekä säätiöt ensimmäisinä digitilinpäätöksen käyttöönotossa. Tämä on loogista, sillä SBR-taksonomiassa on jo tuki näiden yhtiömuotojen raportointiin. Myös muille yhtiömuodoille (osuuskunnat, toiminimet, kommandiittiyhtiöt sekä asunto-osakeyhtiöt) on jo aiemmin tehty taksonomia, joka pitäisi tosin päivittää nykyisen taksonomiamäärittelyn mukaiseksi. XBRL Suomi ehdottaa, että eri yhtiömuotojen sähköisen tilinpäätösraportoinnin käyttöönotossa priorisoidaan tiedon käyttäjien toiveita. XBRL Suomi kannattaa siirtymistä rakenteiseen tilinpäätösraportointiin kaikille yhtiömuodoille. Erityishuomiona Suomen kuntasektori, jossa raportointi XBRL-muodossa on jo pakollista kaikille kunnille.

Avoin data

Tilinpäätöstietojen tuottaminen rakenteisessa muodossa tuo valtavia hyötyjä tiedon käyttäjille. Nykyisin tilinpäätöstietoja saa maksua vastaan PRH:n Virre-palvelusta. Kaikkien tilinpäätösaineistojen ostaminen ei ole mahdollista kuin kouralliselle toimijoita, minkä vuoksi varsinaiset hyödyt tiedon automatisoidusta hyödyntämisestä tulevat myös ainoastaan näille toimijoille.

Vastapainoksi raportoivien yritysten sekä ohjelmistotalojen ponnistelulle tuottaa rakenteista tilinpäätöstietoa, olisi hyvä saattaa tieto avoimesti tarjolle ilmaiseksi kaikkien toimijoiden käyttöön. Näin on toimittu esimerkiksi Tanskan kaupparekisterissä, missä kaikki tilinpäätökset ovat vapaasti ladattavissa XBRL-muodossa. Tanskassa tämän yli miljoona tilinpäätöstä kattavan datapankin ympärille on jo syntynyt aivan uudenlaisia palveluita. Myös Suomessa kuntien XBRL-muotoiset taloustiedot ovat jo avoimesti saatavissa kaikille toimijoille Kuntien tietopalvelussa.

Tiedon laatu

XBRL Suomi on tehnyt analyysiä jo raportoitujen rakenteisten tilinpäätösten laadusta yhteistyössä Asiakastiedon kanssa. Havainnot ovat vahvistaneet sen, mitä myös muualla maailmassa on todettu, että rakenteiset tilinpäätöstiedot tulee validoida ennen julkaisua tai muutoin tiedon laatu jää alhaiseksi. Pahimmillaan havaitut virheet estävät dokumenttien luettavuuden tietoa hyödyntävissä järjestelmissä. Laadukas tieto on edellytys tiedon hyödyntämisen automatisoinnille.

XBRL Suomi esittää, että tietojen validointi sekä syntaksin (tekniset virheet), että sisällön tasolla (esimerkiksi summausvirheet tai etumerkkivirheet) otettaisiin käyttöön raportoinnissa. Olisi tärkeää huomioida riittävä resurssointi PRH:n vastaanottavan järjestelmän kehitykseen sekä ohjelmistotalojen ja raportoivien yritysten tukemiseen tässä yhteydessä.

Sähköinen tilintarkastuskertomus

XBRL Suomi kannattaa tilintarkastuskertomuksen esittämistä rakenteisessa muodossa (inline XBRL). Suomen tilintarkastajat ry yhdessä XBRL Suomen kanssa ovat jo tuottaneet taksonomian tätä käyttötarkoitusta varten ja sen käyttöä on myös pilotoitu onnistuneesti.

XBRL Suomi ehdottaa, että rakenteiseen tilintarkastuskertomuksen käyttöä edistetään nopealla aikataululla, mutta erillään varsinaisen rakenteisen tilinpäätöksen käyttöönotosta. Näin, sillä kyseessä on eri tiedontuottajat (yritykset ja tilintarkastusyhteisöt), eri taksonomiat (SBR-taksonomia ja Staksonomia) ja fyysisesti eri dokumentit. Näin ollen ei ole syytä määrätä näiden käyttöönottoa sidoksissa toisiinsa, sillä se luo riskejä käyttöönoton viivästymiselle.

Sähköiset allekirjoitukset takaavat tiedon eheyden dokumentille, joka on allekirjoituksen kohteena. Näin ollen on välttämätöntä, että tilintarkastuskertomusta ei sisällytetä enää fyysisesti samaan dokumenttiin, kuin tilinpäätös (nykyinen käytäntö skannata tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus nippuna). Sen sijaan tilintarkastuskertomus tulee välittää kaupparekisteriin erillisenä dokumenttina joko yrityksen (tai sen taloushallinnon järjestelmän) tai suoraan tilintarkastajan toimesta.

Rakenteisen tilinpäätöksen tilintarkastus

Rakenteinen tilinpäätös - ja erityisesti inline XBRL(HTML)-muodossa oleva tieto tuo uuden tason esitettävälle tiedolle. Edelleen säilyy niin sanottu ihmisluettava dokumentti (vrt. tulostettu tilinpäätös), mutta dokumentissa on sisällä myös XBRL-tägit, jotka tekevät aineistosta koneellisesti luettavaa. Tähän liittyy tiettyjä riskejä, sillä HTML-dokumentissa on mahdollista piilottaa sisältöä lukijalta (esim. pieni fontti tai valkoinen väri fontissa) silti säilyttäen varsinaisen sisällön dokumentissa. Niin ikään on mahdollista, että raportoiva yritys käyttää väärää tägiä tietyn tiedon raportointiin.

On tärkeää varmistaa, että molemmat kerrokset esitetystä tiedosta sisältävät saman informaation ja siksi XBRL Suomi ehdottaa, että tilintarkastusvelvoite ulotettaisiin koskemaan myös XBRL-muotoista sisältöä. HTML-sisältöön liittyvät riskit piilotetusta sisällöstä pystytään koneellisesti tarkastamaan ja muutoin myös tilintarkastaja pystyy hyödyntämään koneluettavaa sisältöä tarkastusprosessissa. Näin ollen XBRL-sisällön tilintarkastusvelvoitteen lisäämät kustannukset jäävät hyväksyttävälle tasolle etenkin jos tilintarkastusyhteisöille annetaan riittävästi tukea ja siirtymäaikaa toteutukseen.

Sähköiset allekirjoitukset ja varmennus

XBRL Suomi kannattaa esitystä tilinpäätösten sekä tilintarkastuskertomusten sähköisestä allekirjoittamisesta. Olisi kannatettavaa ilmaista, mitä teknologiaa käyttäen allekirjoitukset tulisi tuottaa. Selvityksemme mukaan monet markkinoilla olevat sähköisiä allekirjoituksia tarjoavat palvelut toimivat ainoastaan PDF-muotoisille dokumenteille. Mahdollisia toteutuksia voidaan rakentaa esimerkiksi pankkitunnusten, sertifikaattien sekä sirullisten henkilökorttien varaan, mutta näiden osalta käyttöönotto ei ole vielä kypsä yrityksissä ja myös kyvykkyyksiä tarvitsee vielä kehittää Suomessa toimimaan yhdessä XBRL muotoisten aineistojen allekirjoituksiin soveltuviksi.

Olisi myös toivottavaa, että sähköisten allekirjoitusten ohella otettaisiin käyttöön roolitukset (esimerkiksi Verifiable LEI tai Faktalompakko-määrittelysten kautta), joiden kautta voisi tarkistaa tietyn henkilön oikeudet toimia (esimerkiksi toimitusjohtaja, hallituksen jäsen, yhtiön tilintarkastaja jne.). XBRL Suomi ehdottaa, että käyttöönotettavat menettelyt pohjautuvat kansainvälisiin standardeihin ja mahdollistavat globaalin yhteentoimivuuden.

Hollannissa on pakollisena käytössä ns. varmennusmenettely, jossa:

-kaikki tilinpäätökset sekä tilintarkastuskertomukset tuotetaan XBRL-muodossa

-allekirjoitukset tuotetaan sähköisesti (tarjolla avoimen lähdekoodin ohjelmisto allekirjoitusten tuottamiseksi inline XBRL / XBRL-tiedostoille

-tilintarkastuskertomus sidotaan varmennetunnisteen avulla tilinpäätökseen, josta se on annettu.

XBRL Suomi ehdottaa, että Suomessa otetaan käyttöön sama menettely kuin Hollannissa. Suomen Staksonomia on tuotettu laajennoksena Hollannin vastaavalle taksonomialle ja myös muut osiot varmennusprosessista on todennettu toimiviksi myös Suomessa. Menettelyn avulla varmennetaan, että tilintarkastuskertomus on annettu tietystä tilinpäätöksestä ja että molemmat dokumentit ovat muuttumattomia ja asianmukaisten tahojen allekirjoittamia.

Koskentalo Elina
XBRL Suomi